

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

**Recepce a význam encykliky *Caritas in Veritate*
v českém prostředí**

Bakalářská práce

Autor: Jiří Beneš
Studijní program: B7507 - Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Vedoucí práce: ThLic. Mgr. David Bouma, Th.D

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/15

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jiří Beneš**
Osobní číslo: **P 112034**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Náboženská výchova**
Název práce: **Recepce a význam encykliky *Caritas in Veritate*
v českém prostředí**
Zadávací katedra: **Katedra kulturních a náboženských studií**

Zásady pro zpracování:

Práce se bude zabývat vlivem encykliky *Caritas in Veritate* v českém prostředí. Cílem práce bude nejprve shrnout hlavní důrazy encykliky a poté zmapovat konkrétní odkazy v českých publikacích, člancích apod., které se ke zmíněné encyklice vztahují. Pokusíme se zjistit, jakou odezvu encyklika vyvolala v prostředí českých křesťanských církví, ale též v českém sekulárním prostoru. Získaná data se pokusíme analyzovat a zhodnotit.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne: 15.6.2015

.....

Poděkování

Rád bych poděkoval panu ThLic. Mgr. Davidu Boumovi, Th.D. za odborné vedení, konzultace, rady a cenné připomínky, které mi poskytl v průběhu zpracování mé bakalářské práce. Svými korekcemi mi velice pomohl orientovat se ve složitém světě odborných textů.

Anotace

BENEŠ, Jiří. Recepce a význam encykliky Caritas in Veritate v českém prostředí.

Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 46 s.

Bakalářská práce.

Bakalářská práce shrnuje hlavní důrazy encykliky Caritas in Veritate a shromažďuje informace, které se týkají její recepce v českém prostředí. Využívá k tomu reflexe z prostředí české katolické církve a internetových zdrojů z církevního i sekulárního prostředí.

Klíčová slova: Caritas in Veritate, encyklika, Benedikt XVI., rozvoj, subsidiarita

Annotation

BENEŠ, George. Reception and importance of the encyclical Caritas in Veritate in Czech environment. Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 46 pp. Bachelor thesis.

Bachelor thesis summarizes the main emphases of the encyclical Caritas in Veritate and gathers information concerning its reception in the Czech environment. It uses the reflection of the Czech Catholic Church and Internet resources from religious and secular environment.

Keywords: Caritas in Veritate encyclical, Benedict XVI., Development, subsidiarity

Obsah

Úvod.....	8
1 Encyklika <i>Caritas in Veritate</i> , její původ a význam.....	10
2 Hlavní důrazy encykliky <i>Caritas in Veritate</i>	11
2.1 Úvod.....	11
2.2 Poselství encykliky <i>Populorum progressio</i>	13
2.3 Lidský rozvoj v naší době	14
2.4 Rozvoj národů, práva a povinnosti, životní prostředí	15
2.5 Spolupráce lidské rodiny	16
2.6 Rozvoj národů a technika.....	18
2.7 Poselství závěru encykliky	19
3 Ohlas encykliky v českém katolickém a sekulárním prostředí.....	21
Závěr	35
Seznam použitých zkratk	39
Seznam literatury	40

Úvod

Témata lásky a pravdy jsou tématy, která zasahují do všech oblastí lidského života. Láska a pravda nás provázejí po celý život a člověk se vzdaluje a přibližuje těmto dvěma aspektům, které dávají lidskému životu smysl a význam. Z lásky Boha Otce život povstal a z lásky Kristovy má naději na záchranu. Láska v pravdě je naplněna v Ježíši Kristu, v jeho narození, životě, smrti a jako u jediného také ve zmrtvýchvstání. Ježíš Kristus přišel dát lidskému životu smysl, novou naději na návrat do náruče nebeského Otce, od kterého se lidstvo na počátku odvrátilo, a zasáhl tak do lidského vývoje a rozvoje jak člověka jako jedince, tak celých národů a kultur.

Protože pracuji v sociální oblasti a jako křesťan vnímám tuto oblast očima evangelia, až příliš často mám před očima důsledky prvotního Adamova zklamání (pracuji v NADĚJI a klientelou jsou lidé bez domova nebo v nepříznivé sociální situaci). Uvědomuji si tak, jakým způsobem se dnes láska v pravdě praktikuje či nikoliv. Lidský rozvoj, jak o něm píše papež Benedikt XVI., příliš často stává na mrtvém bodě a to i globálně.

Chudoba, zejména chudoba duchovní, je jednou z hlavních příčin úpadku světa. Proto mě zaujala papežova encyklika z roku 2009 s názvem *Caritas in Veritate*, čili Láska v pravdě. Její obsah dokonale reflektuje globální problémy současného světa a zároveň nenechává čtenáře v beznaději, ale nabízí jasná křesťanská řešení založená na evangelní zvěsti. Láska v pravdě je stručnou, avšak fundovanou teologickou i politicko-sociálně-ekonomicko-antropologickou reflexí stavu dnešního světa.

Cílem mé práce bylo v první části analyzovat obsah encykliky a v druhé zjistit, jak významně a jakým způsobem se tato encyklika zapsala v českém katolickém prostředí, a také jaké reakce vyvolala v českém sekulárním světě.

Hlavním tématem encykliky je lidský rozvoj pojatý z různých úhlů pohledu a s důrazem na důležité aspekty, které tento fenomén ovlivňují. Hned v úvodu papež Benedikt XVI. poukazuje na důležitost lásky k bližnímu jako na základní kámen zdravého lidského rozvoje, lidského blaha a principu subsidiarity. Tyto prvky jsou velmi podstatné pro rovnoměrnost lidského rozvoje a zároveň tvoří základ sociálního

učení církve. V první kapitole se pak zmiňuje o svých předchůdcích a jejich odkazech (encyklika Pavla VI. *Populorum progressio* - O rozvoji národů) a odkazu 2. vatikánského koncilu. Obsahem druhé kapitoly je problém lidského rozvoje v dnešní době. Papež zde varuje před nebezpečím zaměřením se, v souvislosti s vývojem, pouze na bezohledné obohacování a na nebezpečí, které tak vzniká. Důležitým kapitálem, který je třeba chránit, by měl být člověk. Papež nabádá k ochraně lidského života a varuje před zneužitím vědy. Ve třetí kapitole se věnuje vlivu prvotního hříchu a jeho důsledkům na ekonomický rozvoj společnosti. Znovu je zde zřetelná lidská snaha o seberealizaci a zajištění vlastní šťastné budoucnosti bez Boha. Papež zdůrazňuje myšlenku autentických lidských vztahů na poli trhu a financí. Ve čtvrté kapitole varuje před dojmem nekonečnosti lidských práv a opomíjením povinností. Je zde pojednána zodpovědnost za životní prostředí a správné využívání přírodních zdrojů. Encyklika se také dotýká zneužívání zemí na nižším stupni vývoje, například v oblasti sexuální turistiky. Pátá kapitola je věnována lidské rodině, jejímu úkolu ve společnosti, a lidským vztahům jako takovým. Zdůrazňuje váhu a nezastupitelnou roli lidské práce. Šestá kapitola má název Rozvoj národů a technika a jeho stěžejní myšlenkou je lidský rozvoj založený pouze na základě důvěry ve všemocnost technické schopnosti. V závěru se Benedikt XVI. vrací k jádru celé encykliky, kterou je Láska v pravdě. K úplnému pochopení svého poselství používá slova Písma z Janova evangelia: „...neboť beze mne nemůžete dělat nic“, a povzbuzuje slovy z Matoušova evangelia: „Já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.“

Úkolem druhé části této práce byla analýza a následné vyhodnocení nahromaděných informací o encyklice *Caritas in Veritate* v dostupných sdělovacích prostředcích v českém katolickém, ale i sekulárním světě. Nejvíce informací mi poskytly internetové zdroje. Tuto část jsem rozdělil do dvou oddílů. Prvním je katolické prostředí, druhým sekulární prostředí. Obsahem bylo zjistit ohlas a vliv papežova díla na veřejnost katolickou a sekulární. V úvodu této části se seznámíme s komentářem kardinála Vlka, který vyzdvihl obecný význam encykliky, a potom následuje řada reakcí vyvolaných encyklikou z nejrůznějších oblastí lidského života, ať v prostředí církevním, tak i světském.

1 Encyklika *Caritas in Veritate*, její původ a význam

V úvodu je třeba vyjasnit si pojem slova encyklika. Na stránkách České Biskupské konference najdeme definici tohoto znění:

„Slovo "encyklika" pochází z latinského sousloví litterae encyclicae, "oběžný dopis". V původním významu to byl oběžný list biskupa adresovaný všem věřícím jeho diecéze.

Dnes jde o veřejný list, kterým se papež obrací na celou církev nebo na některou její část. Obsah mívá naučný, mravní nebo sociální charakter. Název encykliky se udává podle několika prvních slov, které také většinou shrnují obsah.

Mezi různými druhy papežských dokumentů mají encykliky zvláštní postavení jako dokumenty obsahující nauku církve. Nespadají však do oblasti, ve které se uplatňuje neomylnost papeže.“¹

¹srov.ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE,,Návštěva Papeže,
<http://www.navstevapapeze.cz/papez/zivotopis-benedikta-xvi/dokumenty> [cit. 2.5. 2014].

2 Hlavní důrazy encykliky *Caritas in Veritate*

2.1 Úvod

Na úvod několik vět o osobě autora encykliky. Benedikt XVI., civilním jménem Jozef Ratzinger se narodil 16.4.1927 v malém bavorském městečku Marktl am Inn jako třetí dítě v rodině policisty. Vyšší vzdělání získal na gymnáziu v Traunsteinu kde se svou rodinou žil. Jeho otec byl zapřisáhlý odpůrce nacistické ideologie a toho se snažil uchránit i syna.

V roce 1939 byl povolán do přípravného semináře v témže městě, což těžce snášel. V roce 1941 se stal členem Hitlerjugend a v roce 1943 byl povolán do vojenských pomocných sborů protiletadlové obrany u Mnichova. Koncem války dezertoval a po příchodu americké armády byl jako zajatec odveden do zajateckého tábora, kde zůstal až do konce války. V tomto období získal osobní zkušenost s těžkým životem v zajateckém táboře i s hrůzami války. V letech 1947 - 1951 vystudoval v Mnichově filosofii a teologii a v červnu 1951 byl ve Fresingu vysvěcen. V roce 1977 byl jmenován arcibiskupem Mnichovským a přijal biskupské svěcení. Téhož roku ho papež Pavel VI. jmenoval kardinálem. 19.4.2005 ve svých 78 letech byl na první volbu jmenován papežem. Zvolením jména Benedikt XVI. chtěl ukázat, že se rozhodl jít cestou svého předchůdce Benedikta XV., který je znám úsilím o ukončení 1. světové války. Za dobu působení v papežském úřadě napsal tři encykliky, první *Deus caritas es* s poselstvím lásky a dobročinnosti, dále *Spe Salvi* o spáse v naději a nakonec *Caritas in veritate*.²

Podnětem k napsání encykliky *Láska v pravdě*, jak píše v úvodu papež Benedikt XVI., bylo zamyšlení nad všudypřítomnou globalizací. Poukazuje na to, že „Nebezpečí naší doby spočívá v tom, že faktickému vzájemnému propojení mezi lidmi a národy neodpovídá žádná etická interakce svědomí a rozumu, z níž by měl ve výsledku vzejít skutečně lidský rozvoj“.

Láska a pravda jsou dvě neoddělitelné veličiny, vycházející z poselství evangelia. Pro věřící je láska vším. Je silou, mající svůj původ v Bohu, věčné Lásky a pravdě.

²srov. <http://www.farnost-pardubice.cz/clanky/Ze-zivota-Benedikta-XVI.html>

Z Boží lásky všechno vychází, Boží láskou byl stvořen svět, Boží láska byla na počátku stvoření. Láska a pravda vycházejí ze společného pramene, neboť Bůh je Láska i Pravda. Láska dává pravdě správný rozměr, je jejím světlem. Stejně je tomu také opačně, pravda v lásce dotváří správný obraz a pochopení lásky, která je v dnešním světě tolik relativizována a zkreslována.

Benedikt XVI. v úvodu své encykliky zdůrazňuje význam a roli Lásky v pravdě, která je mistrovskou cestou sociální nauky církve, cestou Ježíšova učení.³ Láska s pravdou se společně prolínají a vytváří tak cestu, podmínky i způsoby jak uplatňovat Kristovu zvěst ve společnosti nahlodané různými mocenskými a politickými vlivy, která pomíjí věčné a pro život vzácné hodnoty. Benedikt XVI. varuje před zneužíváním pravdy stejně jako znehodnocováním lásky, jejího významu i obsahu, tedy lásky, která je nejvyšším Božím darem člověku. Vždyť dokonalá láska se projevila skutkem, když Boží syn Ježíš Kristus umíral na golgotském kříži, za nás hříšné. Daroval sám sebe, daroval nám svou lásku a pravdu, v Duchu svatém zjevil podstatu a smysl lásky v pravdě.

Dnešní svět, který těmito vzácnými hodnotami pohrdá, upadá do pasti klamu, ze které ho může zachránit pouze návrat ke křesťanským principům. Pouze návrat k nim mu může pomoci fungovat zdravě a efektivně. Vzhledem k hloubce a šíři vlivu nejen ateismu, ale například pseudohumanismu a jiných ismů, by bylo naivní očekávat, že se svět obrátí ke křesťanské lásce a pravdě a vzdá se nejen svého bohatství, ale především svého boha, kterým je vlastní Já, vlastní práva a vlastní zájmy. Láska v pravdě je pravým opakem. Láska Kristova je láskou darovanou, Láskou ze sebe dobrovolně vycházející, což svět nechce a nemůže přijmout, neboť toho sám ze sebe není schopen.

Benedikt XVI. zde poukazuje na dvě kritéria morálního jednání, spravedlnost a společné dobro. Spravedlnost je prvním kritériem morálního jednání. Není lásce cizí, je od ní dokonce neoddělitelná. Je projevem lásky, neboť kdo miluje, je k bližnímu především spravedlivý.

³srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate = Láska v pravdě : encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě*, 2009, s. 9.

Druhým kritériem morality jednání je společné dobro. „Milovat někoho znamená chtít jeho dobro a účinně se o ně přičiňovat.“⁴ Jinými slovy: „Chtít společné dobro a přičiňovat se o ně je požadavek spravedlnosti a lásky.“⁵ Účinnost lásky k bližnímu je tím větší, čím více usilujeme o obecné dobro odpovídající jeho potřebám. Bible nám tento způsob lásky předkládá slovy Kristovými: „*nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.*“ (Jan 15,13)

Encyklika vzdává hold a čest památce Pavla VI. po 40 letech od vydání encykliky *Populorum progressio* a 20 let od encykliky *Sollicitudo rei socialis*, kterou Jan Pavel II. připomněl toto téma. Láska v pravdě je velkou výzvou pro církve ve světě postupné a pronikavé globalizace.

V úvodu Benedikt XVI. dále vyzdvihuje význam obsahu encykliky *Caritas in Veritate* v dnešním světě a varuje před myšlenkou cesty lidského rozvoje, která by mohla být důsledkem společného a pouze lidského etického smýšlení a svědomí. Jedině láska, osvícovaná světlem rozumu a víry, je společnou cestou k cíli lidského a lidštějšího. Církve nemá technická řešení, která by mohla nabídnout, a nemíní se „*ani v nejmenším vměšovat do politiky států.*“⁶ Má však poslání pravdy, které je třeba naplňovat vždy a všude.

2.2 Poselství encykliky *Populorum progressio*

V této kapitole se Benedikt XVI. navrácí k poselství encykliky *Populorum progressio* vydané bezprostředně po 2.vatikánském koncilu. Benedikt XVI. zde vyzdvihuje význam koncilu pro celou katolickou církev. Koncil totiž prohloubil to, co odjakživa patří k pravdě víry, totiž že církev tím, že je ve službě Bohu, je ve službě světu v lásce a pravdě.⁷

Tato služba je zaměřena na člověka v jeho celistvosti, zasahuje do všech oblastí jeho života, pamatuje na zdravý a komplexní rozvoj jeho osobnosti. Velice důležitá je perspektiva věčného života, bez níž je lidský pokrok bezduchý.⁸ Minulost ukázala, že snahy člověka o integrální rozvoj společnosti bez vědomí Boha jsou liché, člověk není schopen vnímat v druhém obraz Boží a tak dozrát v lásce bez pomoci Boha.

⁴srovBENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 9.

⁵Tamtéž, s. 4

⁶Citováno v BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 5.

⁷ Tamtéž, s. 6.

⁸ Tamtéž, s. 7.

Populorum progressio jen prohlubuje sociální nauku církve a navazuje tak na mocný proud tradice se stále aktuálním poselstvím.

Benedikt XVI. v souvislosti s encyklikou Populorum progressio připomíná i další dokumenty Pavla VI., viz. Octogesimaadveniens z roku 1971, ve kterých varuje před šířením nebezpečných vizí vedoucích k poškozování kvality lidského rozvoje a absolutizací technického pokroku. Dále encyklika Humanae vitae z 25. července 1968 a apoštolská exhortace Evangelii nuntiandi z 8. prosince 1975 jsou velmi důležité pro zdůraznění plného významu lidského rozvoje, jak jej předkládá církev.⁹

Populorum progressio klade znovu a znovu důraz na integrální rozvoj lidské společnosti na základě křesťanské víry a poselství evangelia. Připomíná důležitost pravdy a lásky při celosvětovém rozvoji a staví stále lidstvo nebo člověka do popředí světového dění na základě evangelního poselství.

2.3 Lidský rozvoj v naší době

Tato část celé encykliky se znovu vrací k encyklice Pavla VI. Obavy církve o rozvoj lidstva byly a jsou opodstatněné. Úzké zaměření na technologický rozvoj, které má za svůj výlučný cíl zisk, je problematické. Je-li zisku dosahováno špatnou cestou, bez ohledu na společné dobro, dochází k ničení bohatství a vzniká chudoba. Kapitálem, který je třeba chránit, je především člověk, lidská bytost.

Hladových lazarů, kterým není dopřáno sedět u stolu boháčova, je stále mnoho a stále jsou hladem koseni. Sycení hladových bylo vždy prioritou církve a je důležité, aby došlo k vědomí, že přístup k vodě a výživě je univerzálním právem všech lidí. Podpora rozvojových zemí v duchu solidarity může vést k obrovskému ekonomickému rozvoji i k podpoře výrobních kapacit v zemích, kde je pravděpodobné, že světová ekonomická krize přeci jen dolehne.

Úcta k životu je téma, které není možné odtrhnout od tématu rozvoje národů. Propagace potratů a antikoncepce nevyřeší závažný problém dětské úmrtnosti. Rozšíření legislativy, která nepřije lidskému životu, nevede k úspěšnému rozvoji. Stejně je to v případě podpory euthanasie.

⁹ Tamtéž, s. 8.

2.4 Rozvoj národů, práva a povinnosti, životní prostředí

„Všeobecná solidarita, která je skutečností a přináší nám dobrodiní, je současně také povinností.“¹⁰

Dnešní člověk je ve své podstatě svobodný, ale faktem zůstává, že s jeho svobodou je stále manipulováno, ale více skrytě. Individualismus člověka přejímá své příkazy, závazné normy a hodnoty z vládnoucích představ o tom, co je obecně považováno za psychicky normální, vědecky zdůvodnitelné a hlavně, co je přijatelné z hlediska veřejného mínění. Člověk je dnes v podstatě automat, přestává být sám sebou a přejímá takovou formu osobnosti, která se od něj očekává a která je ostatními schvalována.

Mnozí lidé si dnes myslí, že kromě sebe nemají vůči nikomu žádné povinnosti. Domnívají se, že jsou pouze nositeli práv, a často mají velké potíže v dozrání k odpovědnosti za svůj život i za životy druhých.

Bohužel jsme dnes svědky tíživého protikladu. Bohaté společnosti se domáhají práv zbytečných či zanedbatelných, na druhé straně jsme svědky neuznání práv na jídlo, vodu či život. Vyhrocování práv ústí do opomíjení povinností.¹¹

Benedikt XIV. nepovažuje populační růst za hlavní příčinu zaostalosti, naopak vybízí k pozornosti a zamyšlení nad vývojem v zemích, kde dochází k řízené regulaci porodnosti. Na druhou stranu není možné přehlížet a zlehčovat opodstatněné obavy týkající se možností kvalitní výchovy v nepříznivých ekonomických podmínkách. Pravdou zůstává, že není možné redukovat lidskou sexualitu na pouhý požitek a hru, a sexuální výchovu na pouhou instruktáž jak zabránit eventuálnímu riziku nákazy nebo nechtěnému početí. Je třeba posilnit primární kompetenci rodin, jakožto i výchovu rodičů.

Rozvoj společnosti souvisí také se vztahem k životnímu prostředí. Bůh nám jej dal do užívání, a tím je nám dána i zodpovědnost vůči budoucím generacím a i lidstvu jako celku. Příroda byla stvořena před člověkem, jako prostředí pro život. Promlouvá k nám o Stvořiteli a jeho lásce k lidstvu. Příroda nám není dána jako „shluk

¹⁰citováno v BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 25.

¹¹srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 28.

odpadků“, nýbrž jako dar od Stvořitele s vnitřním řádem, ze kterého má člověk čerpat ukazatele nutné k její ochraně a péči o ni.

Mluvíme-li o ochraně životního prostředí, není možné opominout otázku energetické problematiky. Zdroje nerostného bohatství máme účinně využívat, ne zneužívat. Rozhodujícím problémem je celkový morální stav společnosti. Způsoby jakými lidstvo zachází s životním prostředím, nás vedou k přehodnocení životního stylu. Je nanejvýš nutné, abychom přehodnotili svůj způsob života a začali se zajímat o nové přístupy, které budou v zájmu společného růstu. Bůh je pravda a láska a ukazuje cestu k pravému rozvoji.

2.5 Spolupráce lidské rodiny

Jak se hned v úvodu této kapitoly vyjádřil Benedikt XVI., samota je jedním z nejhorších, ne-li nejhorší z druhů chudoby. Jsou i jiné druhy chudoby, které se rodí způsobené nedostatkem lásky nebo z neschopnosti milovat. Chudoba vzniká odmítnutím milovat Boha, v uzavření člověka v sobě samém z víry, že se zde ocitl jakousi „náhodou“.

Pavel VI. v encyklice *Populorum progressio* řekl, že „*lidem se vede špatně přechásto proto, že o těchto věcech nedostatečně přemýšlejí.*“¹² Tímto výrokem vyjádřil potřebu nového způsobu myšlení potřebného k pochopení, co to znamená, že jsme rodinou. Přírozenost člověka je duchovní a formuje se ve vztazích. Tím je dána jeho hodnota, která závisí na vztazích s Bohem a druhými lidmi.

Hlavní inspirací pro rozvoj člověka je křesťanská víra, vztah tří božských Osob, protože Trojice je absolutně jednotná a vzájemné pouto v jejich vztahu naprosto dokonalé. Bůh tak dává lidstvu nabídku nebo vzor pro dokonale jednotné společenství po příkladu církve podle slova písma „*aby byli jedno, jako jsme my*“ (*Jan 17,22*). Benedikt XVI. upozorňuje na jeden z negativních vlivů globalizace, kterým je nebezpečí zvýhodňování synkretismu k vlastnímu prospěchu, např. magie. Taková náboženství však lidskému rozvoji brání a člověka izolují namísto sblížení a vzdalují realitě.¹³

¹²citováno v BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 34.

¹³ srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 35.

Z toho vyplývá, že je-li náboženství a jiné kultury k lidskému rozvoji potřeba, musí se rozlišovat, o jaká náboženství a jaké kultury se jedná a co je jejich přínosem k obecnému blahu. Náboženství totiž může být přínosné k obecnému rozvoji pouze tehdy, má-li Bůh své místo ve veřejné sféře.

Pro věřící není svět dílem náhody, ale vše se děje podle Božího plánu. Máme žít před zraky Stvořitele jako rodina, a proto mají všichni věřící i z jiných náboženství než křesťanství, usilovat o naplnění tohoto plánu.

Tento princip je vhodný pro řízení globalizace a její správné směřování k pravému rozvoji člověka. Princip subsidiarity společně s principem solidarity je zárukou zdravé pomoci vyspělejších zemí zemím rozvojovým.

Benedikt XVI. připomíná, že spolupráce na rozvoji nemá zůstat pouze na úrovni ekonomické dimenze, ale je to také velká příležitost pro kulturní a lidské setkání tam, kde je možné vést smysluplný dialog s občany chudých zemí. Každá z rozvíjejících se zemí by v sobě měla objevit skryté ctnosti, které jí umožnily její rozkvět. Boží univerzální mravní zákon vytváří základ pro konstruktivní sociální spolupráci.

V době současné ekonomické krize vidí Benedikt XVI. rozvojovou pomoc chudým zemím jako nástroj tvorby bohatství pro všechny. Širší solidarita se má projevit také v přístupu ke vzdělání. Vzdělání Benedikt XVI. nevnímá jen jako vyučení se nějaké práci, nebo výuku, ale především formaci rozvoje celé osoby člověka. Ke vzdělávání je totiž nutné vědět, kdo je lidská osoba, a znát její přirozenost. Tento problém také souvisí s fenoménem mezinárodního turismu, který může významně ovlivňovat mezinárodní rozvoj, na druhou stranu může být zneužit až k vykořisťování a morálnímu úpadku, např. sexuální turismus.

Migrace je další pojem, kterého si Benedikt XVI. všimá, a reaguje na něj několika konstruktivními postřehy a návrhy jak se k této výzvě postavit a regulovat migrační pohyb jak na straně zemí, z nichž uprchlíci pocházejí, i zemí, které je přijímají. Citlivě se dotýká i tématu, jakým jsou problémy a pocity emigrantů na jejich cestách, a znovu zdůrazňuje respektování emigrantů jako lidské osoby se všemi jejich právy.

Není možné opomenout téma lidské chudoby a nezaměstnanosti, mluvíme-li o světovém rozvoji. Benedikt XVI. hned v úvodu této části připomněl výzvu papeže Jana Pavla II. k vytvoření koalice za slušnou práci.

Práce má podpořit rozvoj člověka a společenství. Pracující mají být chráněni a respektováni. V této souvislosti se zde hovoří o roli odborářských organizací.

Z důvodu větší globální provázanosti je stále více pocíťována potřeba reformy *Organizace spojených národů* i celosvětového ekonomického systému zasaženého krizí. Jak navrhoval už papež Jan Pavel II., vyvstává potřeba světové politické autority, která se bude důsledně držet principů subsidiarity a solidarity, bude zaměřena na realizaci obecného dobra a bude se zasazovat o realizaci autentického integrálního rozvoje inspirovaného hodnotami lásky (*caritas*) v pravdě.

2.6 Rozvoj národů a technika

Rozvoj národů je niterně spojen s rozvojem každého jednotlivého člověka. Lidská osoba je svou přirozeností dynamicky zaměřena k vlastnímu rozvoji. Rozvoj přitom není pouze výsledkem přirozených mechanismů, protože každý ví, že je schopen dělat svobodná a odpovědná rozhodnutí. Rozvoj není ponechán ani naší libovůli, neboť všichni víme, že sama naše existence je nám darována. „*Rozvoj lidské osoby upadá, pokud si ona nárokuje, že je jedinou tvůrkyní sebe sama.*“¹⁴

Podle Benedikta XVI. rozvoj lidské osoby upadá, když se člověk domnívá, že může rozvoj lidské osoby svěřit pouze technologickým „divům“.¹⁵ Je třeba rozpoznat velké normy mravního zákona, které Bůh vepsal člověku do srdce.

Benedikt XVI. vnímá technický rozvoj jako součást Božího povolání obdělávat a střežit zemi. Zdůrazňuje kladné stránky technického pokroku a zdůrazňuje možnosti vědeckých úspěchů k oslavě Stvořitele. Poukazuje na to, že technický rozvoj je ve skutečnosti vyjádřením lidské touhy po rozvoji a úsilí duše překonávat materiální překážky. Na druhou stranu varuje před nebezpečím, kdy si technika vystačí sama. Technika vznikla z lidské tvořivosti jako nástroj osobní svobody. „*Lidská svoboda je však ve vlastním smyslu sama sebou jenom tehdy, když na okouzlení*

¹⁴srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 42-43.

¹⁵srov. Tamtéž, s. 43.

*technikou odpovídá rozhodnutími, která jsou plodem mravní odpovědnosti.*¹⁶Proto, zdůrazňuje Benedikt XVI., je třeba nepodlehnout tomuto okouzlení a znovu si osvojit pravý smysl pro svobodu.

Stejně tak mír, bude-li považován pouze za produkt technického pokroku, nebude mít žádnou trvalou hodnotu. Pouze když bude snaha o mír opřena o hodnoty v pravdě, lze očekávat trvalejší výsledky.

Dále se zde Benedikt XVI. zabývá vlivem médií, která mají v technickém pokroku své nezanedbatelné místo. Dnes už je skoro nemožné představit si bez nich život lidské rodiny. Komunikační prostředky však bohužel často nejsou podporou svobody, neboť se nesoustředí na povznesení lidské důstojnosti a národů. Média by musela stát ve službách pravdy ožívována láskou.

Bioetika je dalším oborem, který patří do sféry vědeckotechnického zkoumání. Benedikt XVI. konstatuje, že v ní jde o samu možnost integrálního rozvoje. Lidstvo je zde postaveno před základní otázku, totiž, vytváří člověk sám sebe, nebo je závislý na Bohu? Lidská mysl je takto formována a směřována k tomu, že člověk smí vše.

V závěru této kapitoly Benedikt XVI. varuje před hlubokým nepochopením duchovního života a poukazuje na neschopnost a zoufalství člověka zotročeného materialistickým pojetím života. Zdravý rozvoj člověka je možný pouze v dialogu se Stvořitelem. *„Rozvoj vyžaduje nové oči a nové srdce schopné překonávat materialistickou vizi lidských událostí a vytušit v rozvoji něco „více“, co technika nemůže dát. Na této cestě bude možné sledovat integrální lidský rozvoj, jehož orientačním kritériem je hnací síla lásky v pravdě.*¹⁷

2.7 Poselství závěru encykliky

Na konci encykliky Benedikt XVI. zanechává důležité zamyšlení nad marným lidským snažením zdokonalit, či si zajistit lepší budoucnost bez Boha. To ale není možné, protože bez Boha neví člověk kudy kam a ani neví kdo je. Podle Ježíšových slov: *„Beze mne nemůžete dělat nic.“* (Jan 15,5) Vzápětí ale přichází povzbuzení: *„jsem s vámi po všechny dny až do konce světa.“* (Matouš 28,20)

¹⁶srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 43.

¹⁷Tamtéž, s. 46.

Benedikt XVI. varuje před největšími překážkami lidského rozvoje, kterými jsou uzavřenost vůči Bohu a ateismus lhostejnosti. Boží láska dává lidem věřícím odvahu jednat a hledat společné dobro. Rozvoj lidstva potřebuje křesťany s rukama v modlitbě vztaženýma k Bohu a s vědomím darované lásky v pravdě.

V úplném závěru nás Benedikt XVI. Povzbuzuje slovy apoštola Pavla z listu k Římanům: *„Láska ať je bez přetvářky. Mějte v ošklivosti zlo, přidržujte se dobra. V bratrské lásce se navzájem mějte srdečně rádi, v uctivosti předcházejte jeden druhého.“*(Římanům 12,9)

3 Ohlas encykliky v českém katolickém a sekulární prostředí

V této části práce nás bude zajímat, jaký ohlas vzbudilo vydání encykliky *Caritas in Veritate* jak v katolickém světě, tak ve světě sekulárním. Úvodní zpráva je pochopitelně zpráva o zveřejnění encykliky.

Podle www.radiovaticana.cz byla 7. 7. 2009 v poledne na tiskové konferenci ve vatikánské Aule Jana Pavla II. představena nová encyklika papeže Benedikta XVI. *Caritas in Veritate* (Láska v pravdě). Její český překlad vydalo Karmelitánské nakladatelství.

Jelikož nás zajímá především české prostředí, další zpráva nás už informuje o přijetí encykliky u nás.

„Ve středu 2. 9. 2009 byla v sídle České biskupské konference (ČBK) na tiskové konferenci prezentována nová encyklika Benedikta XVI. Caritas in Veritate. Zúčastnili se arcibiskup Jan Graubner, kardinál Miloslav Vlk, biskup ThDr. Ladislav Hučko a další hosté.

Praha: Přítomné přivítal a akci moderoval biskup Ladislav Hučko, generální sekretář ČBK. Uvedl, že encyklika je prezentována v souvislosti s očekávanou návštěvou Svatého otce ve dnech 26.9. -28.9. V encyklice je představen člověk ve své integritě; člověk je cílem a nese odpovědnost. Ekonomika je podepřena morálním konáním.

Předseda ČBK arcibiskup Jan Graubner poukázal na důvěru, která je základem vztahu k sobě a k ostatním lidem.

O obecném významu encykliky a o šíři záběru prezentovaného díla hovořil kardinál Miloslav Vlk. Jde nejen o sociální encykliku v úzkém slova smyslu s návazností na *Populorum progressio* Pavla VI.

Základem sociálního učení církve je evangelium; je zde patrná kontinuita a rozvoj sociálního učení církve ve všech oblastech. Kardinál Vlk dále zdůraznil,

že Svatý otec nemoralizuje, nekritizuje, ale poukazuje na obnovu hodnot v lidském životě. Láska a pravda spojují všechny lidi. Důraz je kladen na úvod encykliky.

P. Michael Martinek Th.D. informoval o své úloze supervizora v procesu překladu. Zajišťoval, aby překlad co nejvíce odpovídal originálu textu Benedikta XVI. V textu lze poznat teologa a spisovatele Josepha Ratzingera s tradiční precizností. Encyklika je psána srozumitelně a s patřičnou vyvážeností. Každý obor zde zmíněný je odborně zpracován.

Tématem příspěvku Mgr. Pavla Mareše bylo mimo jiné zdůraznění, že v encyklice je veden dialog o různých tématech; důležitou roli křesťanů ve společnosti mají laici, kteří si musejí uvědomit velkou odpovědnost. Text navazuje na Kompendium o sociální nauce církve a rozebírá témata jako „*globalizace, spravedlnost a ekologie*.“¹⁸

Vydání encykliky vyvolalo samozřejmě různé reakce. Pokusíme se teď některé vyhledat a zhodnotit. Jedná se především o internetové prostředí. Jednou z mnoha reakcí na vydání encykliky je recenze, kterou napsal kardinál Miloslav Vlk (12. 7. 2009).

Kardinál Vlk zde předkládá svůj osobní výklad významu encykliky a pozitivně hodnotí papežovo dílo, které se velmi hluboce zabývá stavem současného světa. V úvodu recenze stručně zhodnotil přijetí encykliky dnešní společností a podle jeho slov byla přijata víceméně kladně. Podle jeho názoru bude úspěšnější než papežova první encyklika *Deus caritas est* „*kteřá se zabývala hlubokým, nejen teologickým a teoretickým výkladem jádra křesťanského učení ve velmi srozumitelné formě pro věřící i nevěřící*.“¹⁹

Podle kardinála Vlka to není „*jen*“ sociální encyklika, její obsah není zúžen na náboženská témata směřující dovnitř církve. Kardinál zastává názor, že jde o komplexní analýzu dnešní situace ve světě ve všech oblastech lidské činnosti ve světle principů lásky a pravdy. Nesetkáme se zde ani s pouhou kritikou temné

¹⁸srov.ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE,„Spektrum témat encykliky Caritas in veritate,

<http://tisk.cirkev.cz/z-domova/spektrum-temat-encykliky-caritas-in-Veritate/> [cit. 15.5. 2014].

¹⁹srov.MILOSLAV VLK,„Caritas in veritate,

<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=361> [cit. 17.5. 2014].

a zoufalé situace dnešního světa. Je to pohled kritický, který však nepostrádá důvěru a naději.

Co kardinál Vlk na encyklice hodnotí nejlépe je, že „*celá papežova vize a analýza jsou úžasně harmonickým a koherentním propojením sféry duchovní, hodnotové, se sférou civilní a společenskou... A, což je zásadní, že právě poselství evangelia a základní křesťanské pravdy jsou jediným řešením všech světových problémů. ...Encyklika přichází v období celosvětové krize a svým obsahem trefně zasahuje i naší politickou, hospodářskou a mravní situaci. Dle kardinálových slov, „je pro nás velkou výzvou k zamyšlení.“*²⁰

S odkazem na encykliku *Caritas in Veritate* se můžeme setkat například na serveru *getsemany.cz*, kde autor článku *Ekonomika z nového pohledu*, Johan Verstraeten srovnává tradiční pohled *Kompendia Katechismu* katolické církve na tržní hospodářství s novým pohledem papeže Benedikta XVI., popsáném v diskutované encyklice. Autor článku tvrdí, že pohled papeže Benedikta XVI. není realistický, „*neboť podceňuje strukturální a institucionální aspekty chudoby a zaostalosti.*“²¹

Zatímco *Kompendium Katechismu* katolické církve souhlasí s volným trhem a hospodářskou soutěží (kapitoly 7. a 4.), papež v novém pohledu na ekonomiku pohlíží z logiky daru. Vstřícný postoj *Kompendia* ke kapitalismu vrcholí tezí: „*Trh, který je skutečně určován soutěží, je účinným prostředkem k dosažení důležitých cílů spravedlnosti,*“²² a „*slouží obecnému blahu a všestrannému rozvoji člověka.*“²³

Autor článku na závěr klade obrazně papeži otázku, zda se od pomoci chudým neočekává příliš mnoho, a uzavírá myšlenkou, že „*jak Kompendium, tak Caritas in*

²⁰Tamtéž

²¹srov. JOHAN VERSTRAETEN, „Ekonomika z nového pohledu - věc lásky, nebo spravedlnosti?, <http://www.getsemany.cz/node/2920> [cit. 20.5. 2014].

²²srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRAVEDLNOST A MÍR, *Kompendium sociální nauky církve*, s. 347.

²³Tamtéž, s. 348.

Veritate musejí být přepracovány ve světle poznání, že dobrý život lze vést vždy „s druhými a pro druhé ve spravedlivých institucích.“²⁴

Další ohlas či reakci můžeme nalézt v čísle 54/1 – 13 *Revue církevního práva* kde autor, v kapitole nazvané „*Idea Global Governance ve světle sociálního učení církve*“ zkoumá postoj katolické církve k tomuto tématu. *Global Governance*, jindy vykládáno jako New World Order, čili nový světový řád, se stále více objevuje v dnešním světovém chaosu jako žádoucí alternativa znovunastolení světového pořádku. „*Stále zřetelnější se stala nezbytnost nově organizovat svět jako ekonomické vládnutí.*“²⁵ V náboženském pohledu bývá myšlenka nového světového řádu spojována s příchodem Antikrista.²⁶

Poprvé zazněla silně zmínka o potřebě světové autority v pastorální konstituci *Gaudium et spes* (1965), která je jedním z dokumentů 2. vatikánského koncilu. Dále encyklika papeže Jana Pavla XXIII. *Pacem in terris*, která *Gaudium et spes* časově předchází, hovoří o celosvětové autoritě. Tato myšlenka se v následujících encyklikách příliš neobjevovala, až konečně papež Benedikt XVI. v *Caritas in Veritate* se k tomuto tématu opět navrácí. Tímto se význam této encykliky potvrdil a znovu se ukázalo, že patří mezi jeden z nejvýznamnějších církevních dokumentů této doby.

Další z otázek či témat k diskusi rozpoutala encyklika *Caritas in Veritate* na <http://www.teologickertexty.cz>. Zde se objevil článek, který se zabývá obsahem encykliky, a to tématem vzájemnosti a bezplatnosti uvnitř trhu.

Autor článku se zde pokouší obhájit nebo vyvrátit tezi papeže Benedikta XVI. o tom, že vzájemnost a bezplatnost jsou základními principy i pro ekonomii a trh.

V první části článku je specifikován pojem vzájemnosti podle teorie vzájemnosti od ekonomů D. Bernheima a O. Starka. Jde o to, že altruista by si měl vybrat za partnera nikoli dalšího altruistu, nýbrž někoho lhotejného, protože je tomu podle nich tak, že „*altruistu by mrzela nízká úroveň štěstí partnera. Pokud*

²⁴srov. JOHAN VERSTRAETEN, *Ekonomika z nového pohledu - věc lásky, nebo spravedlnosti?*

²⁵srov. V. MEZŘICKÝ, *Perspektivy globalizace*: Portál, 2011, s. 213.

²⁶srov. ROMAN MÍČKA, „*Idea Global Governance ve světle sociálního učení církve,*“ in *REVUE*, 54, 2013.

by ale i druhému partnerovi záleželo na partnerovi, byl by nešťastný i tento druhý partner, protože by viděl, že jeho partner je nešťastný. ²⁷ Jinými slovy, podle této teorie vzájemnosti platí, že pokud blaho osoby A záleží na blahu osoby B a pokud blaho osoby B záleží na blahu osoby A, pak pokud osoba A trpí, trpí kvůli tomu i osoba B, což způsobuje, že osoba A trpí ještě víc, protože vidí, že kvůli ní osoba B trpí, čímž vzniká spirála neustále rostoucího utrpení.

Z této teorie nám vychází taková myšlenka, že ve chvílích, kdy nejvíce trpíme, bychom měli raději být s někým, koho příliš nezajímáme, aby se nenastartoval nekonečný kolotoč bolesti.

Zajímavou a poměrně logickou kritikou reagoval britský ekonom Robert Sugden: *„Tato hypotéza neodpovídá naší zkušenosti. Když jsme nešťastní, toužíme po někom, kdo by sdílel naše pocity, a když ho nalezneme, naše bolest nevzroste, nýbrž se zmírní. Toužíme po lidech, kteří dokážou být v harmonii s našimi radostmi i bolestmi.* ²⁸

Zde se začíná autorovo bádání o pravém smyslu a obsahu vzájemnosti. Dochází k závěrům, že díky takovýmto teoriím je vzájemnost vnímána pouze jako výměna darů. Poté se s odvoláním na Aristotela postupně dostává k nové teorii, a to že vzájemnost je mnohem více než výměna darů, konkrétně že je sice jednou z forem vzájemnosti, nikoliv však jedinou. Je tedy důležité nestavět do protikladu dar a vzájemnost. Toto musí být vyvážené podobně jako formy lásky, jak je zmíněno v první encyklice Benedikta XVI. *Deus caritas est. Caritas in Veritate* volá po podobném souladu.

Ve stejné encyklice se hovoří také o bezplatnosti ve vztahu k daru. Dar podle encykliky je především sebe darováním. Bezplatnost ve smyslu a duchu je záležitostí vlastní důstojnosti.

Autor článku dochází k závěru, že počáteční myšlenka vzájemnosti a bezplatnosti podle encykliky *Caritas in Veritate* je možná, ba nutná. Jakmile totiž

²⁷srov.LUIGINO BRUNI, „Vzájemnost a bezplatnost uvnitř trhu, Návrh v encyklice *Caritas in veritate*, <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2011-1/Vzajemnost-a-bezplatnost-uvnitř-trhu-Navrh-v-encyklice-Caritas-in-veritate.html> [cit. 23.5. 2014].

²⁸Tamtéž

ztratí ekonomika a společnost kontakt s bezplatností, ztratí se i vztah k lidem a jejich podstatě. Dojde-li k této ztrátě, může se stát, a pravděpodobně už se stalo, že „*abychom parafrázovali Oscara Wilda - budeme znát stále přesněji cenu všeho, ale nebudeme znát hodnotu ničeho.*“²⁹

S odkazem na encykliku *Caritas in Veritate* se setkáváme v nejrůznějších katolických i nekatolických zdrojích. Na internetovém portálu tyden.signaly.cz je zveřejněno poselství současného papeže Františka účastníkům světového ekonomického fóra ve švýcarském Davosu s názvem *Bohatství má sloužit*. Papež František zde pokračuje v poselství svého předchůdce Benedikta XVI. v duchu *Caritas in Veritate*. Vyjadřuje zde přání, aby se setkání ekonomů stalo „*příležitostí k prohloubené reflexi nad kauzami hospodářské krize.*“³⁰

Papež František připomíná, že přes veškeré snahy regulovat sociální exkluzi je stále mnoho lidí ohroženo tímto závažným fenoménem. Podle slov papeže Františka má politika a ekonomika pracovat na opačném vývoji, který „*by bral ohled na důstojnost každé lidské bytosti a obecného dobra.*“³¹

Ti, kteří mají ve zmíněných odvětvích nějaké poslání, jsou odpovědní všem trpícím tohoto světa. Nelze tolerovat plýtvání jídlem v době, kdy mnoho lidí na světě umírá hlady. Ve stejném smyslu se vyjádřil o osudu uprchlíků, kteří často nenacházejí přijetí a umírají v nelidských podmínkách opuštění. Těmito slovy se papež snažil vyprovokovat a ovlivnit ty, kterým jsou adresována. Je zapotřebí prohloubení pocitu zodpovědnosti. Podle Evangelii Gaudium je povolání podnikatele šlechtná práce, pokud si připouští otázku širšího smyslu života. Ekonomický růst nezajistí rovný růst. S odvoláním na encykliku *Caritas in Veritate* připomíná papež František, že bez perspektivy života věčného zůstane lidský pokrok v tomto světě zbaven svého rozletu.³² Na závěr vyzývá účastníky setkání, aby našli způsob jak bohatství vládnout a ne mu sloužit.

²⁹Tamtéž

³⁰srov. RADIO VATICANA, „Papežské poselství do Davosu: bohatství ve službě lidstva!,
<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19455> [cit. 24.5. 2014].

³¹Tamtéž

³²Tamtéž

S odkazem na encykliku *Caritas in Veritate* se můžeme setkat také v mnoha dalších oblastech, například v pedagogice. Téma lásky a pravdy zde má jistě své místo. Na www.cestykatecheze.cz v článku o vnitřní motivaci najdeme odkaz na encykliku v souvislosti se zdravým vývojem vnitřního duchovního života u dětí dnes, v části článku o vnitřní motivaci a její roli nebo také o motivaci žít křesťanským životem. Zatímco v dřívějších dobách bylo motivací především plnění Božích přikázání, dnes jde o víc. Jde o víru samu, jde o navázání vztahu s Bohem. Ve své první encyklice papež Benedikt XVI. napsal: „*Věřit Bohu a navázat s ním osobní vztah není záležitostí plnění přikázání, ale jde o setkání s Osobou, která otevírá před životem člověka nový obzor a dává mu rozhodující zaměření.*“³³

Víra má být odpovědí člověka na prokázanou Boží lásku, která má roli silné vnitřní motivace, a jednání takového jedince pak bude z této lásky vycházet. Benedikt XVI. popsal tuto skutečnost následovně: „*Láska (caritas) v pravdě, kterou Ježíš Kristus dosvědčil svým pozemským životem a zejména svou smrtí a vzkříšením, je hlavní hnací silou pravého rozvoje každé lidské osoby i celého lidstva. Láska je mimořádná síla, která podněcuje lidi, aby se odvážně a velkodušně zasazovali o spravedlnost a pokoj. Je to síla, která má svůj původ v Bohu, věčné Láске a absolutní Pravdě. Každý nalézá své dobro přijetím plánu, který s ním Bůh má, aby jej v plnosti realizoval. V tomto plánu totiž nachází svou pravdu a přijetím takovéto pravdy se stává svobodným (srov. Jan 8,22). (...) Všichni lidé vnímají vnitřní podnět k lásce autenticky: láska a pravda je nikdy úplně neopouštějí, protože jsou povoláními, která Bůh vložil každému člověku do srdce i mysli. Ježíš Kristus očišťuje a osvobozuje snahu po lásce a pravdě od našich lidských ubohostí a v plnosti nám zjevuje iniciativu lásky a plán pravého života, který pro nás Bůh připravil. V Kristu se láska v pravdě stává Tváří jeho Osoby a povoláním pro nás, abychom milovali své bratry v pravdě jeho plánu.*“³⁴

V části článku, který se svým obsahem věnuje důležité oblasti výchovy dětí, kterou je získávání sebeúcty, učení se spolupráci a zodpovědnosti, např. vytvoření pravidla, které určí, kdy se děti, které vypadnou ze hry, mohou znovu vrátit zpět. Děti

³³Srov. MARIE ZIMMERMANNOVÁ, „Co je vnitřní motivace a jak ji lze posílit či ohrozit, <http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2012-3/Co-je-vnitri-motivace-a-jak-ji-lze-posilit-ci-ohrozit.html> [cit. 8.11.2014 2014].

³⁴srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 2.

jsou vedeny k celoživotnímu vzdělávání, stejně jako poznávání Boha je v našem životě přítomné neustále.

V posledním článku encykliky *Caritas in Veritate* je možné najít inspiraci pro výchovný a sebevýchovný program.³⁵ „Rozvoj potřebuje křesťany s rukama vztaženými k Bohu v prosebném gestu modlitby, křesťany vedené vědomím, že plná láska k pravdě, *Caritas in Veritate*, z níž vychází autentický rozvoj, není vytvořen námi, ale je nám darován. Rozvoj v sobě zahrnuje pozornost k duchovnímu životu, seriózní ohled na zkušenosti s důvěrou v Boha, s duchovním bratrstvím v Kristu, s vírou v božskou Prozřetelnost a Milosrdenství, lásku a odpuštění, se zřeknutím se sebe sama, s přijetím bližního, spravedlností a pokojem. To vše je nezbytné pro transformaci srdcí z kamene na „srdce z masa“ (Ez 36,26), aby se život na zemi stával „božským“ a tím hodnějším člověka.“³⁶

Publicistický čtrnáctideník RC Monitor zveřejnil dne 23. 7. 2009 článek o novém pohledu na sociální učení církve.³⁷ Základem tohoto pohledu je opět obsah encykliky *Caritas in Veritate*. V úvodu článku je zdůrazněno „načasování“ papežovy encykliky v souvislosti se vztahem stavu životního prostředí a neúcty k lidskému životu, která je „příčinou destrukce životního prostředí“. Podle slov papeže Benedikta XVI. je v rozporu chtít po budoucí generaci, aby chránila životní prostředí, a přitom si nevážila sama sebe. Láska a pravda není povoláním pouze pro jednotlivce, nýbrž týká se celého lidského společenství. Dále je zde encyklika představována a prezentována se svými významnými tématy, jakými jsou globalizace, potřeba světové autority, absolutizace techniky atd.

Zajímavý je komentář s názvem *Caritas in Veritate a rodinná mzda*. Autorem je Allan C. Carlson, prezident Howardova centra pro rodinu, náboženství a společnost, a redaktor časopisu *Family in America*. Komentář je zaměřen na princip rodinné mzdy, o kterém se encyklika zmiňuje. Autor se zde zabývá ustupujícím vzorem pro zdravé fungování rodiny, kdy je otec hlavním živitelem

³⁵srov.J. NOVÁČKOVÁ - SPOLEČNOST PRO MOZKOVĚ KOMPATIBILNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, *Mýty ve vzdělávání: o škodlivosti některých zaběhaných představ o učení, škole a výchově a cestách, jak je překonat*: Spirála, 2008.

³⁶srov.BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 47.

³⁷srov.RC MONITOR, *Caritas in veritate, Nový pohled na sociální učení Církve*, 2009.

a matka zastává roli výchovnou. Oproti minulým encyklikám je tu vidět určitý posun. Zatímco ještě encyklika *Rerum novarum* papeže Lva XIII. z roku 1891 říká: „*Je nejposvátnějším přirozeným zákonem, že otec rodiny zaopatřuje své potomstvo nezbytnostmi života, ... matky jsou zaměřeny svou přirozeností na práci doma.*“³⁸ Papež Lev XIII. dále zdůrazňuje princip smluv mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem tak, aby mzda byla dostatečně vysoká, aby se pracovník mohl náležitě postarat o sebe, svou ženu a své děti. V encyklice *Quadragesimo anno* z roku 1931 papež Pius VI. označuje za „*neúnosné zneužití ... , jež je třeba za každou cenu odstranit.*“³⁹, když nízkou mzdou svých mužů jsou matky nuceny pracovat mimo domov, a tak zanedbávat svou přirozenou odpovědnost zejména ve výchově dětí.

Encyklika Jana Pavla II. *Laborem exercens* z roku 1981 se už přímé diskusi o komplementární úloze muže a ženy vyhýbá a místo o spravedlivé odměně pro toho, kdo je materiálně odpovědný za rodinu, mluví o spravedlivém platu: „*který postačí pro založení a náležitě udržování rodiny.*“⁴⁰ V encyklice ale chválí zákonná opatření pro možnost matek pečovat o své děti.

Oproti tomu pohled encykliky *Caritas in Veritate* předpokládá, že matky budou zaměstnány. Nezmiňuje se práce ženy doma, ale uznává se „*právo na spravedlivou mzdu a na osobní jistotu pracovníka a jeho/její rodiny.*“⁴¹ Benedikt XVI. se už otázkou zaměstnanosti matek nezabývá. Zdá se, že v tichosti přijal model rodiny s dvěma živiteli, což je oproti dřívějšímu posun k nové sociální a ekonomické normě. V dnešním rozvinutém světě se zaměstnanost žen stává pravidlem a matka pečující o domov je dnes už spíše kuriozitou. Carlson zde vyjadřuje jisté znepokojení nad tímto vývojem, který se vymyká tradičnímu pohledu na katolickou rodinu a který se zdá spíš ustupuje švédskému modelu genderové rovnosti. Vyslovuje obavu nad

³⁸srov.LEV XIII., *Rerum novarum - O dělnické otázce: Encyklika: Dominikánská edice Krystal*, 1946.

³⁹srov.PIUS XI., *Quadragesimo anno o vybudování společenského řádu a jeho zdokonalení podle zásad evangelia: Nakladatelství Dobré knihy*, 1947.

⁴⁰srov.ALLAN C. CARLSON, „*Caritas in veritate a rodinná mzda*, <http://claritatis.cz/zpravy/tisk/caritas-in-veritate-a-rodinna-mzda/3192> [cit. 8.11.2014 2014].

⁴¹srov.BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, s. 40.

možným pádem instituce, kterou je rodina, jejíž principy se papež Benedikt XVI. snažil tak usilovně bránit.⁴²

Jedna z možností, jak se i nevěřící veřejnost mohla seznámit s obsahem encykliky *Caritas in Veritate*, byla veřejná přednáška, kterou pořádala římsko-katolická farnost v Praze 10 - Strašnicích ve spolupráci s KDU v Praze 10 a Karmelitánským nakladatelstvím v rámci projektu Iniciativa 17 - 11. Název nebo část názvu, 17 – 11 vychází z Janova evangelia verše 17,11: „*Už nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu...*“ Zároveň je zde symbolicky znázorněno datum 17.11, datum, kdy u nás proběhla takzvaná „sametová“ revoluce.

Hosté byli salesiánský kněz P. Michael Martinek, ředitel vyšší odborné školy JABOK, ing. Luděk Rychetník, politolog a ekonom a redaktor Pavel Mareš, který je obvykle moderátorem v cyklu těchto aktivit. P. Martinek byl supervizorem překladu encykliky, Mgr. Mareš spolupracoval na překladu a měl na starosti redakci vydání a ing. Rychetník byl pozván, aby odpověděl na dotazy z hlediska politického.

P. Michael Martinek měl na starost úvod celého pořadu, kde vysvětlil publiku svou úlohu při překladu encykliky. Zde si posluchači mohli uvědomit, kolik práce je třeba při vydání docela nevelkého sešitu. Také připomněl papežovu snahu vzdát hold učení Pavla VI. Tvrdí, že Benedikt XVI. přejímá jeho učení o integrálním lidském rozvoji, navazuje na cestu, která byla jeho učením vytyčena, a aktualizuje ji pro nynější dobu.

Dále se zmínilo dvou předchozích encyklikách (*Populorum progressio* Pavla VI. a *Sollicitudo rei socialis* Jana Pavla II.), na něž papež Benedikt XVI. v *Caritas in Veritate* navazuje. Popsal zde velké události a změny posledních dvaceti let a vysvětlil, jak na ně reagovat v duchu křesťanské sociální etiky. Podle slov P. Martinka nepřináší encyklika nic nového, vrací se ke starým zásadám v sociálním učení církve, které mohou pomoci světu najít východiska z jeho problémů.

Další komentář měl na starost redaktor Mareš, který o encyklice promluvil podrobněji, konkrétně o jejích hlavních tématech a to politickém, ekonomickém, etickém, globálním a nezvykle i o finančním sektoru. Zmínil i papežovo pojednání

⁴²srov. RC MONITOR, *Caritas in veritate, Nový pohled na sociální učení Církve.*

o bioetice, z něhož nám po přečtení a zamyšlení nutně vyvstává otázka: Smíme všechno, co můžeme? Odpoví nám apoštol Pavel: „Mohu vše, ale ne vše mi prospívá.“ Připomněl také, že encykliky jsou věnovány především laikům.

Třetí přednášející byl Ing. Rychetník, který nám byl nejdříve krátce představen - působil v Anglii v Reedingu na universitě, jeho zájmem jsou politické instituce, přednáší na UK v Praze, publikuje v novinách a časopisech a je členem skupiny „Pokoj a dobro“.

Odpovídal na čtyři připravené otázky, a to:

- občanská společnost;
- globální témata;
- téma práv a povinností;
- demokracie a dělba moci.

U první otázky nejprve upozornil na viditelný vliv papežových předchůdců na jeho dílo. Občanská společnost je pojem poměrně starý, papežovým přínosem je nová definice, že se jedná o vše ostatní, co není trh a stát. Její pomocí by chtěl papež humanizovat i trh.

Na otázku o globálních tématech odpověděl, že encyklika je plná globálních témat. Papež znovu zdůrazňuje zodpovědnost každého z nás, že je třeba být racionální. Víra má osvětlovat rozum, rozum musí osvětlovat víru.

Třetí otázka práv a povinností – práva předpokládají povinnost, jinak se stanou svévolí. Vymáhání práv svým obsahem prázdných a málo důležitých na jedné straně, na druhé straně jsou pošlapávána práva základní a legitimní. Individuální práva nesmí být zbavena povinností, jinak nabudou do neomezených požadavků bez hranic.

K poslední otázce demokracie a dělby moci bylo řečeno, že je-li narušena solidarita ve společnosti, je to hrozbou pro demokracii. Dále zmínil papežovo vyzdvižení významu sdělovacích prostředků, které demokracii mohou podporovat, ale i ohrozit. O dělbě moci je hovořeno v souvislosti se subsidiaritou. Zmiňuje také pojem

ekonomická demokracie. Reakce na přednášku byly slyšet po celou dobu večera, ať už to byly osobní názory nebo otázky na upřesnění.⁴³

Dalším zdrojem ze sekulárního prostoru jsou stránky nezávislého českého zpravodajství, kde se 29. 9. 2009 objevil článek s názvem *Křesťanství a dnešní politické strany*.⁴⁴ V části nazvané *Oficiální hlas církve* je samozřejmě odkaz na encykliku *Caritas in Veritate*.

Tato encyklika se totiž svým obsahem jasně vyjadřuje k ekonomickému stavu současného světa i sociální politice. Existují na ni různé názory, což shrnout a ukázat je mimochodem úkolem i této práce. Například Václav Bělohradský ji označil za tvrdou kritiku dnešního kapitalismu.⁴⁵ Její obsah lze vnímat i jinak. Papež Benedikt XVI. sám přiznává, že ekonomika nemůže být v lepším stavu, než jsou ti, kteří ji vytvářejí. Encyklika se na mnoha místech výslovně obrací k jednotlivci s apelem, aby se sám aktivně, dle svých možností podílel na zlepšení stavu společnosti. Papež tedy především vybízí k vlastní aktivitě, konkrétně k aktu daru nebo také věnování sebe sama. Zde papež vnímá silnější a důležitější potenciál, než je vliv politických stran a vládní moci.

Přitom mu ale neuniká fakt, že samotné zákony trhu nestačí na vytvoření obecného blaha. Což je všeobecně pochopitelné, existují některé faktory, které negativně působí na ekonomickou situaci, včetně populistických slibů a snah o jejich prosazení. Dnešní obecná praxe je získat maximum a to pomáhá vytvářet prostředí pro bezohledné praktiky. V třetím světě je tento fenomén nejvíce vidět. Encyklika chválí podnikatele a firmy, které si v dlouhodobém výhledu uvědomují své místo a svůj vliv na území, kde působí.

Článek si všímá i části encykliky týkající se životního prostředí. Odsuzuje bezohledné rabování přírodních zdrojů, a dotýká se tak okrajově i široce diskutovaného tématu jaderné energie. Toto téma se částečně dotýká i sociální oblasti. Mnoho ložisek neobnovitelných zdrojů leží totiž pod obydlými oblastmi a těžařská lobby ve

⁴³srov.ŘK FARNOST STRAŠNICE,,Benedikt XVI. a jeho encyklika Láska v pravdě, <http://www.i17-11.cz/martinek-mares> [cit. 28.5. 2014].

⁴⁴srov.VOJTĚCH PROBST,,Křesťanství a dnešní politické strany <http://www.literarky.cz/civilizace/89-civilizace/1402-křesťanství-a-dnešní-politické-strany> [cit. 29.5.2014 2014].

⁴⁵Tamtéž

snaze maximalizovat vlastní zisk je ochotna vyvinout agresivní nátlak na postiženou skupinu obyvatel, která nemá prostředky k obraně.

Konec článku ještě komentuje papežovu naději, kterou vkládá do firem, které si jsou vědomé své odpovědnosti ve společnosti a které by mohly zajistit úspěch světového a společenského rozvoje. Popisují se zde velmi lákavé sociální výhody ze stran zaměstnávajících firem, ale (podle autora článku) jaksí zde chybí prvek investice. Tady je nutné překročit zdání populismu.

Bylo by dobré, kdyby se tyto křesťanské platformy měly možnost uskutečnit, avšak dnešní světový vývoj zatím není zcela příznivý.

Článek na serveru freeglobe.parlamentnilisty.cz s názvem „*Gender studies jsou nástupkyní marxistické ideologie*“ taktéž odkazuje na papežovu encykliku *Caritas in Veritate*.

*„Genderová ideologie zaujala místo marxistické ideologie a obdobně jako marxismus v minulém století pozvolně proniká sociálním i církevním tkanivem, aniž by si toho pastýři a vzdělání lidé všimli a zaujali postoj patřičné kulturní reakce.“*⁴⁶ řekl mons. Tony Anatrella S.I., psychoanalytik a znalec sociální psychiatrie, na konferenci o rodině a zdravotnictví, organizované severoitalskou diecézí Brescia.

Jak se zde dovídáme, genderová ideologie má za sebou už půl století existence a církve se jí zabývá již desetiletí, důkazem je důležitý dopis Kongregace pro nauku víry o spolupráci mezi mužem a ženou, publikovaný před sedmi lety (31. 5. 2004).⁴⁷

Nicméně mnoho prostoru se této problematice nedává, zdá se, že v celkovém pohledu panuje okolo tohoto tématu spíš neznalost či strach. Francouzský jezuita upozorňuje na nebezpečnost této antropologické perspektivy a vyzývá všechny katolíky, aby tento společenský jev posuzovali ve světle encykliky *Caritas in Veritate* jako základního věroučného dokumentu.

⁴⁶srov.FREE GLOBE,,Gender studies jsou nástupkyní marxistické ideologie, <http://freeglobe.parlamentnilisty.cz/Articles/3706-gender-studies-jsou-nastupkyni-marxisticke-ideologie.aspx> [cit. 30.5. 2014].

⁴⁷Tamtéž

Mons. Tony Antarella znovu zdůraznil jedinečnost manželství jako modelu soužití, kde se muž a žena vzájemně doplňují. Zároveň varoval před šířící se homosexualitou zvláště mezi mladými lidmi, stejně varovně se vyjádřil o nátlaku na evropskou legislativu kvůli uzákonění homosexuálních sňatků. Evropská legislativa má podle jeho slov destruktivní charakter.

Ve svém projevu uvedl varovnou statistiku. Podle jeho slov se „v evropské sedmadvacítce se v desetiletí 1998-2008 uzavřelo 10,5 milionu rozvodových řízení, která postihla 14,5 milionu dětí. Blížíme se pozvolna k poměru jeden rozvod na dva sňatky.“Začala válka mezi pohlavími ve jménu ideologie, která zcela popírá lidskou přirozenost a která mužství a ženství vnímá jen jako „sociální konstrukty“ a člověka jako „kulturní produkt“.

Tony Antarella doufá a věří, že budou-li v budoucnu existovat skupiny křesťanů, které investují do nové evangelizace, osvětlující tuto „antropologickou herezi“, bude genderová ideologie překonána.⁴⁸

Bez povšimnutí není ani fakt, že teologická fakulta jihočeské univerzity vydává časopis s názvem *Caritas et Veritate*, v překladu *Láska a pravda*. V souvislosti s naším textem nelze přehlédnout nápadnou podobnost s názvem encykliky papeže Benedikta XVI. Časopis se věnuje reflexi křesťanských souvislostí v sociálních a humanitních oborech. Vzhledem k zaměření časopisu lze zde minimálně vypožorovat paralelu mezi poselstvím encykliky *Caritas in Veritate* a časopisem jihočeské univerzity. Bohužel se mi nepodařilo zjistit, zda bylo pojmenování časopisu skutečně inspirováno vydáním encykliky *Caritas in Veritate*. Lze jen s potěšením konstatovat, že i v ateistických Čechách existuje skupina lidí, kteří se přinejmenším zabývají globálním i osobním vývojem člověka z křesťanského úhlu pohledu.

Posledním příspěvkem této práce jejíž náplní byla recepce a význam encykliky *Caritas in Veritate* je příspěvek Jiřího Vyleťala na stránkách <http://www.sonapa.cz/hospodarstvi.html>, křesťansko-sociální platformy ČSSD. Článek nám přináší zamyšlení nad úpadkem rozvoje dnešního světa v kontrastu papežových myšlenek obsažených v *Caritas in Veritate*. Autor velmi jasně a bez obalu popisuje obraz rozvoje dnešního,

⁴⁸Tamtéž

vyspělého západního světa, který pouze pro zisk pohrdá křesťanskými ideály a je schopen především do zemí rozvojového světa rozsévat smrtonosnou kulturu degradace lidského života na pouhý čas vyhrazený k zábavě. Papežova encyklika je dle autora velmi jasným návodem na změnu stavu dnešního světa. Tato změna ale je závislá na míře schopnosti naslouchat svému svědomí a také předpokládá lásku k bližnímu bez které je veškerá lidská snaha prázdná. Autor vidí význam encykliky ve výzvě směřované k voleným politickým zástupcům a v pobídce činit co je správné. Myšlenky Caritas in Veritate jsou bezpochyby nástroji, které by se neměli opominout.⁴⁹

Závěr

Rozvoj lidské společnosti má dnes tendenci spíše klesající. Idea globalizovaného světa se zdá mít více nedostatků, než svět očekával. Přes některé chabé pokusy napravovat vzniklé škody je stále skutečnost fungujícího společenství lásky a tolerance značně vzdálená. Aktuálnost Kristových slov: „*beze mne nemůžete dělat nic*“ je stále přítomná a stále živá.

Cílem a záměrem této práce byla recepcí encykliky Caritas in Veritate a analýza jejího vlivu na český katolický svět i na sekulární českou scénu. Samotná encyklika je obsahově pestrá, zabývá se samými hlubokými tématy a zcela určitě mohla být velmi prospěšná při realizaci mnohých politických i ekonomických plánů na postupující globalizaci. Seznamuje nás s širokou škálou problémů lidstva, dotýká se společnosti, ale i jedince, jeho osobních postojů a bídy.

Papežův přehled o globálním stavu světa je velmi obsáhlý a jeho návrhy na změnu, která by mohla lidstvu pomoci dosáhnout úspěšného rozvoje, jsou zcela konkrétní. Křesťanský pohled na obecný rozvoj a na dosažení obecného blaha, ale dnešnímu světu zcela chybí a naděje, že se mocní tohoto světa vzpamatují a přijmou Boží pravdu a lásku k vyvedení z temnot, je mizivá. Přitom jedině Ten, který celý svět stvořil, může účelně zajistit ten správný a dokonalý rozvoj člověka. Jen Bůh má dobrý

⁴⁹ <http://www.sonapa.cz/hospodarstvi.html> , Datum: 20.9.2009; Autor: Jiří Vyleťal
Caritas in veritate – nová sociální encyklika papeže Benedikta XVI.

plán se světem a dnešní svět jen potvrzuje biblickou zvěst o pádu člověka do hříchu a jeho destruktivním vlivu na zemi.

Životy mnoha lidí kolem nás jsou svědectvím marné lidské snahy o zajištění sebe sama, a ani my křesťané nejsme úplně vyjmuti z podílu na bídě dnešního světa. Máme ale naději, která neklame, jak stojí v Písmu svatém. O této naději píše Benedikt XVI. zcela konkrétně a z celé encykliky je velmi zřetelně a jasně slyšet, že není pomoci jiné než v Bohu živém, v Ježíši Kristu. Pravda a láska v duchu Kristova evangelia jsou jedinými možnými prostředky dosažení požadované globální jednoty. Bohužel, dnešní svět se ke křesťanským hodnotám obrací zády. Vidí v nich především omezování osobní svobody, která je dnes tolik patrně infikována nezodpovědností pod záminkou náboženské tolerance. Křesťanství se staví na úroveň jiným náboženstvím, která ale nejsou s to účelně lidstvu pomoci. Jsme svědky globalizace, která se snaží spojit nespojitelné, popírá jak lidskou přirozenost, to je podstatu Bohem stvořenou, tak popírá i kulturní a náboženské kořeny člověka, nepočítá s přirozeností nakaženou lidským hříchem, odmítá autoritu živého Boha, a místo něj se klaní vlastnímu egu a schopnostem. Kdo stojí za tímto ďábelským plánem, není těžké uhádnout. Dávny Boží nepřítel Satan, který po staletí oklamává národy a stále usiluje o světovou nadvládu. Jeho stopu není možné v celých dějinách přehlédnout. Stačí se zamyslet nad encyklikou papeže Benedikta XVI.

Myšlenky *Caritas in Veritate* stejně jako osoba papeže Benedikta XVI. vyvolaly samozřejmě v českém sekulárním i v českém katolickém prostředí velkou odezvu. To zmapovat a na to poukázat bylo cílem druhé části této práce, čehož jsem usiloval dosáhnout kompilací a analýzou dat nasbíraných z dostupných zdrojů. Napsání encykliky bylo načasováno do světové ekonomické, kulturní, morální i duchovní krize a její obsah se těmito tématy hluboce zabývá. S odvoláním na vyhledané zdroje uvedené v této práci je patrné, že nejen křesťanský katolický svět, ale i ten sekulární reagoval na papežovo poselství víceméně pozitivně.

Caritas in Veritate coby další z encyklik, spadajících do oblasti sociálního učení církve, svým obsahem nijak nevybočuje z tradiční katolické nauky obsažené v *Kompنديu Katechismu katolické církve*. Naopak, nabádá k návratu k původním katolickým hodnotám, jakými jsou rodina, manželství, hodnota člověka na základě Kristovy oběti apod.

Co se českého prostředí týče, je patrné (alespoň z vyhledaných zdrojů), že byl tento významný dokument přijat spíše jako další z mnoha podnětů k mnoha dalším relevantním diskusím, ale osobně mám pocit, že význam encykliky je a bude podceňován, ne-li zcela opomenut.

S tímto nás napadá, byla-li encyklika v ČR dost reflektována. Samozřejmě, jelikož jde o dokument církevního původu, mnohem více reflexe jsem našel v křesťanských kruzích. Velmi o tom svědčí například moderovaná diskuse, kterou uspořádala římskokatolická farnost v Praze 10 - Strašnicích ve spolupráci s KDU v Praze 10 a Karmelitánským nakladatelstvím v rámci projektu Iniciativa 17 - 11, kde měli posluchači možnost seznámit se poměrně fundovaně s obsahem papežovy encykliky. Dále o jisté reflexi svědčí snad každý z uvedených zdrojů v této práci, avšak je možné, či snad velmi pravděpodobné, že jsem přehlédl nějaký další zdroj, anebo se tak přibližují k mé domněnce o opomenutí a podcenění.

Co se týká teologického poselství encykliky pro okruh české katolické církve, to je dle mého názoru zřejmé. Encyklika už podle svého názvu *Láska v pravdě* jasně poukazuje na směr, kterým se má církev ubírat. Je to základ křesťanské víry, víry v Boha, který je Láska a společně s pravdou církev i jedince k jedinému cíli, ke Kristu Ježíši. Zároveň učí moudrému a individuálnímu přístupu k člověku i světu. Zamysleme-li se trochu konkrétněji, například jestli má encyklika nějaké poselství nebo postoj třeba k otázce církevních restitucí, nejsem si jistý, jestli tomu správně rozumím, ale pravděpodobně lze k celému tomuto tématu přistupovat v duchu *Caritas in Veritate*.

Otázka poselství předmětné encykliky pro českou společnost je též poměrně jasně vyjádřená. Encyklika je plná podnětů, jak má zdravá společnost vypadat. Nabízí možná křesťanská řešení sociálních i ekonomických problémů, které společnost sužují. Otázkou je (a to celosvětově), bude-li naše, česká anebo jakákoliv jiná společnost schopná tyto principy přijmout. Zde se obávám, že hlavně západní, materialisticky zaměřená společnost má a bude mít velký problém.

V dnešní době, to jest době úřadu papeže Františka, nás může napadnout položit si ještě jednu otázku, a sice jaký vztah má *Caritas in Veritate* k pontifikátu nynějšího papeže. Z vyhledaných odkazů je zřejmé, že papež František encykliku chápe

a přijímá jako důležité poselství a odkaz papeže Benedikta XVI. Například v odkazu na portálu signaly.cz s názvem *Bohatství má sloužit* papež František pokračuje v duchu Caritas in Veritate a v poselství svého předchůdce Benedikta XVI. Je tedy patrné, že se papež František nebrání vlivu Caritas in Veritate, a jestli jím bude více či méně ovlivněn jeho pontifikát se nepodařilo zvláště určit.

Caritas in Veritate je dokumentem, který má obrovský význam a mohl by být velmi důležitým nástrojem pro zlepšení světového rozvoje i rozvoje osobního. Přichází v době, která bývá křesťany často označovaná jako „poslední“, a tím více je hlas jejího poselství intenzivnější. Není na světě lidské činnosti, kterou by nebyla oslovila. Oslovuje vládcy i prosté lidi a citlivě vnímá těžký úděl člověka. Dává ale přitom naději a neztrácí se, ani jen nenaříká nad zoufalstvím a bídou našeho světa. Volá jasně a zřetelně po návratu k „prameni vody živé“, po návratu k jedinému Bohu a Jeho synu Ježíši Kristu. Přináší nové podněty pro fungování v oblasti trhu, politiky i ekonomiky. Pamatuje na životní prostředí a připomíná úkol „obdělávat zemi“. Její význam může být značný, obávám se však, že, stejně jako jiné dobré snahy a rady, bude v chaotickém vývoji dnešní světové scény opět opomíjena.

Konečně, Písmo svaté nám předkládá určitý obraz konce. Ten se nezadržitelně blíží a jedině, co může pomoci, je návrat k Bohu. „*Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou.*“⁵⁰

⁵⁰Zj 3,20

Seznam použitých zkratek

srov.	srovněj
cit.	citováno
zj.	zjevení
s.	strana
tisk.	tisková
ŘK	Římskokatolická

Seznam literatury

II. vatikánský ekumenický koncil, pastorální konstituce o Církvi v současném světě,
Gaudium et spes.

BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate = Láska v pravdě*: encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě, 2009.

BRUNI LUIGINO : *Vzájemnost a bezplatnost uvnitř trhu*, Návrh v encyklice Caritas in veritate, <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2011-1/Vzajemnost-a-bezplatnost-uvnitř-trhu-Navrh-v-encyklice-Caritas-in-veritate.html> [cit. 23.5. 2014].

CARLSON C. ALLAN : *Caritas in veritate a rodinná mzda*, <http://claritatis.cz/zpravy/tisk/caritas-in-veritate-a-rodinna-mzda/3192> [cit. 8.11.2014 2014].

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE : *Spektrum témat encykliky Caritas in veritate* <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/spektrum-temat-encykliky-caritas-in-Veritate/> [cit.15.5. 2014].

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Návštěva Papeže*, <http://www.navstevapapeze.cz/papez/zivotopis-benedikta-XVI./dokumenty> [cit. 2.5. 2014]

FREE GLOBE : *Gender studies jsou nástupkyní marxistické ideologie* <http://freeglobe.parlamentnilisty.cz/Articles/3706-gender-studies-jsou-nastupkyni-marxisticke-ideologie.aspx> [cit. 30.5. 2014].

Farnost Pardubice - *Ze života Benedikta XVI.*
<http://www.farnost-pardubice.cz/clanky/Ze-zivota-Benedikta-XVI.html>

JAN PAVEL, *Centesimus annus*: encyklika Jana Pavla II k stému výročí encykliky *Rerum novarum* z 1. května 1991: ZVON, České katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r.o., Praha 1996, ISBN 80-7113-154-7

JAN PAVEL, *Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni míru* 1. ledna 2004: Česká biskupská konference, 2003.

Keller, J.: *Vzestup a pád středních vrstev*. Praha, SLON 2000. ISBN 80-85850-95-8

LEV XIII. Encyklika Lva XIII: *Rerum novarum: O dělnické otázce*. III. vydání, opravené. Olomouc : Dominikánská edice Krystal, 1946. 54, [II] s.

Mezřický Václav *Perspektivy globalizace* / (ed.). – Vyd. 1. – Praha : Portál, 2011. – 232 s. ISBN 978-80-7367-846-3

MÍČKA ROMAN : *Idea Global Governance ve světle sociálního učení církve*“ in *REVUE*, 54, 2013.

NOVÁČKOVÁ J. - *SPOLEČNOST PRO MOZKOVĚ KOMPATIBILNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, Mýty ve vzdělávání: o škodlivosti některých zaběhaných představ o učení, škole a výchově a cestách, jak je překonat*: Spirála, 2008.

PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR, *Kompendium sociální nauky církve*: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

RC MONITOR, *Caritas in veritate*, Nový pohled na sociální učení Církve, 2009.

PIUS XI. *Quadragesimo anno* o vybudování společenského řádu a jeho zdokonalení podle zásad evangelia, Nakladatelství Dobré knihy, 1947.

PROBST VOJTĚCH : *Křesťanství a dnešní politické strany*

<http://www.literarky.cz/civilizace/89-civilizace/1402-krestanstvi-a-dnesni-politicke-strany> [cit. 29.5.2014 2014].

RADIOVATICANA : Papežské poselství do Davosu: *bohatství ve službě lidstva!*
<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19455> [cit. 24.5. 2014].

ŘK FARNOST STRAŠNICE : *Benedikt XVI. a jeho encyklika Láska v pravdě*
<http://www.i17-11.cz/martinek-mares> [cit. 28.5. 2014].

VERSTRAETEN JOHAN : *Ekonomika z nového pohledu - věc lásky, nebo spravedlnosti?*
<http://www.getsemany.cz/node/2920> [cit. 20.5. 2014].

VLK MILOSLAV : *Caritas in veritate*
<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=361> [cit. 17.5. 2014]

ZIMMERMANNOVÁ MARIE : *Co je vnitřní motivace a jak ji lze posílit či ohrozit*
<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2012-3/Co-je-vnitřni-motivace-a-jak-ji-lze-posílit-ci-ohrozit.html> [cit. 8.11.2014].

<http://www.sonapa.cz/hospodarstvi.html>

Datum: 20.9.2009, Autor: Jiří Vyleťal

Caritas in veritate – nová sociální encyklika papeže Benedikta XVI.